

պատմութեանն ալ անտեղեակ է : Բագրատունաց հայաժողովն ու բա-
ժանումն 1843—46 թուականներուն
անդի ունեցած են, իսկ Մատիս 1852
ին սիրումն է հրատարակել : Եթէ
Օրագիրը այսպէս իրեն ժամանակա-
կից անցքերուն իսկ տեղեկութիւն
չունի, հարկաւ թուարանական պարզ
չորս գործողութիւններուն քիչ շատ
ճանօթութիւն ունենալու է, ուս-
տի կառավարիչը որ այս երկու թը-
ւականներուն տարբերութիւնը գըտ-
նելով իր պատմական սխալն ուղղէ,
և այսուհետեւ իր ընդգիծմանս հետե-
րուն դէմ այս տեսակ տկար դէնք
չդարձածէ, որ իր ազդեցութիւնը խոյ-
տաւակելով ուղղակի իրեն կ'ընտա-
կուղէինք Գիտնալ թէ Օրագիրը
այդ Ազգայն Գիտնալ մեր և բողո-
քականաց մէջ ինչ հրաշքով 'ի Գլուխ
պիտի հանէ : Արդէն կեցած տարբե-
րութիւնը կրօնական տարբերութիւն
մ'է : Օրագիրը այդ տարբերութեան
մէջ տեղն ինչպէս պիտի գտնէ :
Բողոքականաց կրօնական դու-
թիւնը Հայերուն ընդունել պիտի
տայ, թէ Հայոց եկեղեցւոյ դաւա-
նութիւնը բողոքականաց եթէ Հա-
յոց դաւանութիւնը բողոքականաց
ընդունել պիտի տամք ըսէ, ուրեմն
ինչո՞ւ համար ինքն այդ դաւանու-
թիւնն ու վարդապետութիւնները
չընդունէն ի դատ' անոնց ալ չըն-
դունել կը քարոզէ' Հայ եկեղեցւոյ
միամիտ դաւանաց մէջ դայթակողու-
թիւն սերմանելով : Իսկ եթէ բողո-
քականաց դաւանութիւնը կողմէ Հայոց
եկեղեցւոյն մէջ մտցնելով միութիւն
հաստատել, ինչպէս որ իր ըրած քա-
րոզութեան յայտնի կը տեսնուի,
ուրեմն ինչո՞ւ իւր դիմաւոր վար չառ-
նուր որ ամեն մարդ զինքը լուսոյ
մէջ տեսնէ, և ինչո՞ւ համար պատրը-
ւակաւ կը գործէ և իւր միայր քա-
րոզութեանց անաչառ քննադատ-
ները հաւատաքննել կոչել կ'ապրէ :
Արդ' մեք այս ծանրակշիռ կէ-
տին վրայ չենք սեղեր ուրիշ դիտո-
ղութիւններ աւելցնել միայն Օրագ-
րոյ 1368 թիւ թերթը, որ ամբողջա-
պէս իր ձախող դաւանութեան բո-
վանդակութիւնն է, կը շատանաք
Ազգային կրօնական ժողովոյ խորին
ուշադրութեանը յանձնել, վստահ
ըլլալով որ ան յապաղ պարտ ու պատ-
շաճ անօրէնութիւն մ'ընելով դայ-
թակցեալ խղճերն ու միտքերը կը
ընտէն :

ՎԱՀՐԱՄ

Պրաշովէն հետեւեալ ուշադրու-
թեան արժանի տեղեկութիւնները
գումար են մեզ :

Լրագրագետ.

Աս օրերս (դեկտ. 14 ին) Նոր Ա-
զատական Մամուլ (Նայէ Ֆրայէ Բրէյն)
անուն վիճենայի լրագրը հոս հաս-
նելով, առանձնական թղթակցէ մը
առած հետեւեալ յօդուածը կը տես-
նենք մէջը, որն որ մեր կաթոլիկ
ազգայնոց արդի ամենափափուկ
խնդրոց վրայ նոր լոյս մը տալուն, կը
խնդրեմ որ ձեր պատուական լրա-
գրին միջոցաւ հրատարակելու բա-
րեհաճիք :

26 դեկտ. 74 Ձեր մտերիմ թղթակից
Պրաշով

Գ. Յակոբեան

«Կաթոլիկ Հայոց Հռոմէն անջատուե-
լուն վրայ վատկանքն մոմստուն երթա-
լով կաւելնայ, բայց և պնդել կը յու-
սայ միշտ որ եկեղեցական բանադրան-
քով ու նշովն ազգեցութեամբ անջատ-
եալ կողմնակցութեան խելքը գլուխը կու-
գայ : Յիշեալ կողմնակցութիւնը վատի-
կանի սպառնալուստ առջև մեծ խոհե-
մութեամբ ու զինգութեամբ կը վարուի :

և հիմա երթալով յիշեալ կողմնակցու-
թեան ըլլող անձանց թիւը նուազելու
վրայ է (կընեն) : Եստ հաւատարմօք աղ-
բիւրները զմեզ կապահովեն թէ Պապին
պատմութիւն մէջ ամեն նախադէպ պատրաս-
տութիւն անհնուած է առհասարակ ու-
մեն արեւելեան կաթոլիկ պատրիարքնե-
րուն իշխանութեանը նկատմամբ, և ե-
թէ' մոտերս երևան կ'երևու վրայ է :
Մեք նախատես տեղը գնենքով կը տես-
նենք, որ ամենէն յառաջ Պատրիարք պատ-
րիարքութեան նկատմամբ թշնամութեան
պէս կ'ընդակ մը պիտի հրատարակուի :
Բայց ասից գրուած մ'ալ հրատարակուե-
լու խորհուրդը կայ, որոյ նպատակն է'
արեւելեան պատրիարքաց իրաւունքները
ընդել վերցնել ու զիրենք իրեն պարզ
ու ստիպական եպիսկոպոսներ նկատել
այսուհետեւ Պապին իշխանութեան ներ-
քեւ : Աս նիւթն նկատմամբ Հռոմի պա-
պական ֆոյժին վարդապետն և ուսու-
ցիչը վէճէնցի, պաշտօնական հրահանգ-
ներ առած է որ գրեցի մը շարադրէ
ու հրատարակէ, ի մասնաւորի Պատրիարք
պատրիարքութեան նկատմամբ : Այս նիւ-
թիւ բողոքովն գործակից ու համախոր-
հուրդ կը գտնուի Բերկայ կամ Հայկ
Ասորի պատրիարքը, Երևան, որ Հռոմի
հետ կը գործէ և ետեւէ է նաև Օսման-
եան Գրան ձեռքով յաջողելու, և ի հար-
կին ֆէրման մ'ալ ստանալով այս խոր-
հուրդն ազգեցութեամբ յառաջ տանելու :
Այս Երևան, տկար ու հիւանդագին
անձ մըն է, որ Պապ Թ. ի սիրովոր ու
յանկողից վարձուներէն յախտակ-
ուելով, բողոքովն Հռոմէն վաճառելուած
է : Բայց Բարձրագոյն Գումար' որ այս
ամենայն գործունէութեանց անդեակ է,
այս դադարի մեքենայութեանց առջև
(թէ և Գաղղիական դեպարտմէն միջամ-
տութիւնն ալ կը տեսնէ), ինքզինք ար-
թուն և զղոյշ կը բռնէ, և այս հնարա-
գիտութիւններն խորաւորու ամենեւեմ
տրամադրութիւն չունի : Կաթոլիկ Ասորի
ժողովուրդն ալ իրենց պատրիարքը կը
յորդորեն որ վատիկանի մեքենայութիւն-
ներէն հեռու կենայ :

« Հիմա Արեւելեան Կաթոլիկ Հայոց
ազգային փոխանորդ մը կը գտնուի ի
Հռոմ, Օրմանեան անուն, որն որ կը
ընայ այս մտքերն եւս կեցնել գլխով :
Կը յորդորէ միանգամայն որ Արեւելեան
եկեղեցւոյ հին իրաւունքներուն ձեռք
չդպրուի : Բայց նոյն ինքն Օրմանեան ալ
իր նպատակին հասնելու մասին տարա-
կուսի մէջ կը գտնուի հիմա, որովհետեւ
Հռոմ իր միտքը գործին յարաւանու-
թեամբ ի դուրս հանել կը ջանայ :

« Եստ կը վախճուի, որ Արեւելեան
կաթոլիկ Հայոց աս ամեն հնարագործու-
թեանց առաջը չկրնալով առեւել իրենց
իրաւանց բանադրութիւնն ու անոր հե-
տեւութիւնները ժամանակաւ համբերու-
թեամբ կրելու պիտոյ ստիպուին : Իսկ
վէճէնցիի մոլած գրուածքին պատաս-
խանը անմիջապէս պիտի հրատարակ-
ուի, թէ և իրեն արուած հրահանգներն
ամենայն պաշտօնութեամբ արուած ըլլան :
Որովհետեւ ընդգիծական կուսակցութիւ-
նըն' այն գրուածքէն օրինակ մը յաջողե-
ցաւ ձեռք անցնել : Եթէ որ վատի-
կանն իր ծանր հրահանգ գործիքներով
գործեալ որոտալ սկսի, Արեւելեան կա-
թոլիկներն ալ Օսմանեան տէրութեան
պաշտպանութեամբ' համապատասխա-
նող ստուկութեամբ մ'իրենց ձայնը պի-
տոյ լսել տան :

« Այս ամեն տրամադրութիւններէն
տեղեկանել կրնայ դուշակուել ուրեմն,
թէ ինչ վերջ և ինչպիսի ապագայ պատ-
րաստութեան է Արեւելի մէջ Վեր, Հասու-
նին ու իր կուսակցութեանն :

Փարիզէն նոյ. 22 թուոյ Տփլիսի
Մշակ լրագրին գրուած նամակի մը
մէջ հետեւեալ տեղեկութիւնները
կը կարդաւք :

« Նորերս տեղւոյն քահանայի որդին,
Պ. Լեւոն Հիւնքեարալ յնախին հասաւ
Փարիզ Ֆրանսիայի Լաուզ քաղաքից, ուր
յաջողութեամբ աւարտել է իր ուսման
ընթացքը—երկարագործութիւն, և մտա-

ղիւ է դնալ Պոլս : Թող մեր ազգը հաս-
կանայ, որ իր վերաւթիւնը ճշմարիտ երկ-
րագործութեան մէջն է : Թող մեր երի-
տասարդներին ճար ու ճանապարհ տա-
լով առիթ տան բաղմանելու մեր մէջ
սոց. արհեստին հմուտ մշակներ, որ իրանց
կալուածատէրերին էլ շատ օգտակար կը
լինին :

« Մարտեան վարձարանի մասին եր-
կու ամիս առաջ ամեն կողմը տաք տաք
խօսում էին, դադարեցին : Ես կարծեցի
թէ խօսելը դադարելով գործարարութիւն
կը սկսուի, բայց չէ : Խօսելը մի երազ
էր, իսկ գործարարութիւնը անհեթաղ-
բելի բան : Կրտսի թէ այս վերջին կար-
ծիքի մէջ հիմնովին սխալուած լինեմ :

Ազգայն տէր

Կը խնդրենք, որ յանուն մարդասի-
րութեան հետեւեալ ազգը հրատարակել
բարեհաճիք :

1874 դեկտ. 20 Ի զիմաց բարձր կարգի
Ի Սամաթիա Լ. Ք.

Ը.Օ.Գ

Ձեռք տալ ընկերին' եթէ անկած է,
վատկել անոր' եթէ վատար է, սըր-
բել անոր արտօնքը եթէ կուտայ, ահա
ճշմարիտ մարդասիրութիւնը :

Եթէ հարուստ ես' օգնէ քսակաւք,
եթէ գրագէտ ես' նուրէ հանձնարք ու
զրկիչ թշուառի մը սիրտանայ, և եթէ
մինչև իսկ արտօն մ'ունիս միայն' վը-
տակցէ' և խառնէ հիգին արտասուաց
քակիւններդ ալ :

Թող բարեգործէ ով որ կարող է
թշուառին ու տնանկին ցաւոց գործնա-
պէս վտակցել զթալը ամեն առաքինու-
թեանց վաճառէ, այլ օգնելը մեծ :

Հայեր, ողմամբ հայեր, ահա այս
դպրագրանքն են որ դրդեցին զմեզ Սա-
մաթիոյ Սահ վարձարանի բարձր կար-
գի աշակերտներ, մեր թաղի երկուս
վարձարանաց աղքատիկ ու կարօտ ու-
սանողները, մեր եղբայրներն ու քոյրե-
րը այս տարւան Սուրբ տօներուն առ-
թիւ միմիկարելու և ձմրան ցրտառնչ
օդերուն դէմ անպատասխար չթողլու հա-
մար հանդերձանք գնելու յանդուգն
գործին ձեռնարկել, առանց մեր զղո-
րցական վիճակը նկատելու, միայն վըս-
տա՞ ըլլալով որ թշուառին արտօնքը
սրբել ուզող վեհանքն Հայ հասարակու-
թիւնը եղբայր եղբոր ձեռք կարկառելը
տեսնելով' Կաթի բարեհաճի' ի նպատ-
խել մը մանչ և աղքիկ որք կամ աղքատ
մանկիկներու համար մեր բացած հան-
գանակութեան տամակներէն դնելու և
արդեամբ իսկ իւր վտակցութեան աղ-
նիւ փորձը տալու :

Ուստի 3000 տոմսակ հրատարակուած
է, 4 տոմսակի չլին 1 դրու զիւրամատ-
չելի ամեն աղքայոցն :

Արդ' ով որ կուզէ մեր այս ձեռնար-
կը արդեամբ քաջակերել, ով որ չուզեր
ձմրան ցրտառնչ հոգիներուն զէմ' տա-
քուկ վտարանի մը շուրջը հանգիստ ու
դուարթ նստած միջոցին, մերի, բոլորի,
զիւսեաց թողու իւր ազգին որք, ան-
տէրունչ, աղքատիկ դաւակները, ով որ
զիւսէ զթալ մանչ և աղքիկ երկուս ան-
ոք աղքատիկ և կարօտ մանկանց վը-
րայ' որոց գէմքին վրայ անուղ ժպտի
հետ' կարօտութեան արտօնքը կարծես
խառնուած է, կը հրաւիրուի հետեւեալ
տեղերէն մէկը ուր, կը ծախուին մեր
տոմսակները :

Մատիս գրասենեակը
Մահմուտ Գալայի գլուխը Թոհաթի
ճանիկ աղայի խանութը
Ուշուս չարի Ֆրէնկեան Եֆէնիի ԳԵ-
րատունը
Մամուլի Շրուան և Գալուստ աղանե-
րուն արձարանները, Հոյակական ընկերու-
թեան Ջոսարանը, և Ժապաճառ Պ.
Քերոպէի խանութը :

Ը.Օ.Գ

Մայր եկեղեցւոյ Դպրաց ուսում
նարանի վաղեմէն Հիսարափի ճառ-
տէսի 83 թիւ տանը կէսը մահլիւ ե-

ղած ըլլալով, վաղեմի կողմէն կը
ծախուի և առայժմ 100 Օսմանեան
սկիւրի եղած է :

Ուստի ով որ ասիկայ աւելի կը
կամի գնել, պարտի գլխի յիշեալ
ուսումնարանը ամեն առաւօտ մինչև
ժամը 5, թուականէն մինչև 11 օր :

Դպրագետ Մայր-Եկեղեցւոյ
Թոհաթի Բէհիշեան
23 դեկտեմբեր 1874

Ը.Օ.Գ

Բարեգործական ընկերութեան
Տնօրէն ժողովը պարտաւ կը համարի
հրաւիրել ընկերութեան շուրջ ան-
դամներին, որք կուզեն շարունակել
իրենց անդամակցութիւնը, բարեհա-
ճին ներկայ 1874 տարւոյ բաժանոր-
դագիրը վճարելով ընդունել իրենց
անդորրագիրը կիւղէին Պատրոս Է-
ֆէնիի գրասենեակէն (Կեժ Հայկ)
բաշա խան թիւ 3 ի Դալաթիա) մին-
չև տարւոյ վերջը, որպէս զի Բնդ-
ժողովը գումարման օրը' ընկերու-
թեան անդամաց ճիշդ թիւը յայտնի
ըլլալով, հիմնական կանոնադրութեան
համաձայն հարկ եղած անօրէնութիւն-
ներն կարենան օրինաւորապէս որոշ-
ուի : Տնօրէն ժողով Բարեգործա-
կան ընկերութեան (Կնիք)
1874 նոյեմբեր 1
Դալաթիա

ԹԱՏՐՈՒ ՕՍՄԱՆԻԷ

ԿԵՏԻԿ ՓԱՇԱ

Վաւաճաճ Թ. Եֆէնիի վաւաճաճ
1874 դեկտ. 28 շարաւր գրեւր ժամ 2 1/2

ԱՐՏԱՌՈՅ ԿԱՐԳԻ ԵՐԵՎԱՆԻ

Ա. անդամ' ներկայանալի

ՄԱԼԹԱՍԻ ԵՆՎԱՍՊԱՏԱԿՆԵՐԸ
Թատերգութիւն 7 արար 10
պատակեր :

Թարգմանութիւն Ն. Մ. Խաչատուրեանի
ԳԱՐ ԲՈՒՆԻՄԱՆ

Թատրոնին զօտարանը մինչև
առաւօտ բայց է :

Սովորական գին

ՍՍԸԸ ԳԱՐԱՄԻԱ

ԵՍՆԻ

1875 ՍԵՆԻ ԲՈՒՆԻՄԱՆ ՄԱՐԹՈՒՍ
ԲՈՒՆԻՄԱՆ
(Խաւէ)

ՆԻՅԵԹԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻՆ

Արամեան տպարանէն եղած
Ամեն Հայ գրականութեան քով կը
գտնուի. գին 2 զրէ :

ՆԻՅԵԹԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻՆ

Արամեան տպարանէն եղած

Ամեն Հայ գրականութեան քով կը
գտնուի. գին 2 զրէ :

ՆԻՅԵԹԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻՆ

Համալուստ վարձարանի մը ու-
սումնարան աշակերտներէն մին'
պատարաստ է թէ' տուններու եւ թէ
վարձարաններու մէջ թուարանու-
թեան, աշխատողութեան եւ երկ-
րաշարժութեան դաս տալ : Մասնաւո-
րապէս տուններու համար' Հայերէն,
Ֆրանսերէն եւ այլ սեմանք ալ
կրնայ դաստիարակել :

Ի.Օ.Գ

Իքնիճի օրոտի հիւանդանոց ինչին
վաւաճաճ քաղաքում թէպիմ օրուս
մաք իւզերէ միւսպոյիս օրուածաւք
օրան 150.000 քրէյէ շէնոփա բիրին-
ճինին պէհէր քրէյսի 105 փարոյոս օ-
լարաք թալիպի Էօհտէսինաէ օլուդ
բեանունի էվիլէր բու մինին օլուդուն
ճու փաղար էրթէնի կիւնիւ գարա-
րը գաթիկի վերիլէճէ յիւտէն, տահա
աղաղ ֆեւրիլէ թիւ իր մէյէ թա-
լիպ օլունարըն եւէվի մէքլիւ բոտ
Տարի Շուրալի տաքերիլէ կէրիլէրի
23 փեանունի էվիլէ 1874
Պաղը Սէրասքերի

Իսթանբուլի զբոսայգի	2,000,000
Վաշինգտոնի զբոսայգի	100,000
Պաշտոնի զբոսայգի	
Հի. ճիւղին զբոսայգի	250,000—350,000
Զբոսայգի 1872ի	270,000